

Allvarlig kritik mot en rådman vid Blekinge tingsrätt för handläggningen av ett mål om vårdnad om barn m.m.

Beslutet i korthet: Ansökan om stämning i ett mål om vårdnad om barn m.m. lämnades in till tingsrätten den 5 mars 2010 och avgjordes genom en dom på handlingarna den 21 april 2015, dvs. drygt fem år senare. I beslutet får den ansvarige rådmannen allvarlig kritik för avsaknaden av tidsplan, för bristfällig processledning och för den långa handläggningstiden av målet.

Initiativet

Under min inspektion vid Blekinge tingsrätt den 11–13 november 2014 uppmärksammades handläggningen av tingsrättens mål T 650-10.

I protokollet från inspektionen antecknades följande: I mål T 650-10, som gällde vårdnad om barn m.m., inkom ansökan om stämning den 5 mars 2010. Ett sammanträde för muntlig förberedelse hölls den 28 april 2010. Utsatta huvudförhandlingar den 1 juni 2011 och den 17 augusti 2011 ställdes in. Ett ytterligare sammanträde för muntlig förberedelse hölls den 4 juni 2012 och den 27 oktober 2014 kallade tingsrätten till ett nytt sådant sammanträde. Tingsrättens handläggning stannade under perioder helt av och någon tidsplan hade inte upprättats i målet.

Jag beslutade att ta upp tingsrättens handläggning av tvistemålet till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

Dagboksblad och handlingar i målet hämtades in och granskades.

Ärendet remitterades till tingsrätten för upplysningar och yttrande över handläggningen av målet.

Tingsrätten (lagmannen AA) lämnade följande remissvar:

Det kan konstateras att handläggningen av målet periodvis har avstannat på ett oacceptabelt sätt. Jag kan endast svara för tiden efter januari 2014 eftersom jag då tillträdde som lagman vid Blekinge tingsrätt. Jag har frågat BB varför handläggningen har dragit ut på tiden och avstannat under långa perioder utan

någon aktivitet överhuvudtaget. Svaret jag har fått är att det beror på hård arbetsbelastning. Han har också nämnt att utsatta huvudförhandlingar har fått ställas in, att part inte inställt sig till sammanträde och att nya upplysningar från flera socialnämnder har fått inhämtas. Noteras bör att parterna har processat utan ombud vilket möjligen kan ha komplicerat handläggningen.

Avsaknaden av tidsplan och bristfällig processledning har fört med sig att rättegången inte har genomförts inom skälig tid.

Rådmannen BB lämnade följande yttrande:

Dom har nu meddelats i målet. Handläggningen av målet har dragit ut på tiden, vilket jag beklagar och är beredd att ta till mig kritik för. Möjligen kan en mycket hård arbetsbelastning i någon mån ursäktas det inträffade.

Tingsrätten avgjorde målet på handlingarna och dom meddelades den 21 april 2015, dvs. drygt fem år efter det att fadern hade ansökt om stämning. I domen lämnade tingsrätten faderns yrkanden om vårdnad och boende utan bifall. Tingsrätten beslutade emellertid att barnen skulle ha rätt till visst umgänge med fadern.

Bedömning

I 2 kap. 11 § regeringsformen finns ett uttryckligt krav på att en rättegång ska genomföras inom skälig tid. I 42 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken, RB, anges att rätten ska driva förberedelsen i ett tvistemål med inriktning på ett snabbt avgörande. Denna förpliktelse ska rätten fullgöra genom formell och materiell processledning. Rätten ska alltså dels styra upp processens yttre ramar, dels verka för att tvistefrågorna blir klarlagda. Det är viktigt att rätten agerar med fasthet i båda dessa avseenden och hela tiden är aktiv under förberedelsen.

Rätten ska också upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte är obehövligt på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl (42 kap. 6 § fjärde stycket RB). En omsorgsfullt upprättad tidsplan medför en uppstramning och effektivisering av förberedelsen och ger såväl parterna som rätten en god överblick över processen och vilka åtgärder som återstår att vidta för att kunna avgöra målet. Detta skapar vidare förutsättningar för en snabbare handläggning (prop. 2004/05:131 s. 132 f).

Det är domstolen och inte parterna som bestämmer hur förberedelsen av ett tvistemål ska skötas. Just i mål om vårdnad och umgänge med barn är domstolens ansvar särskilt påtagligt. I dessa mål är det inte bara parterna som berörs av hur handläggningen bedrivs utan även, och ibland framför allt, deras barn. Det kan också konstateras att långa uppehåll i handläggningen ofta får till följd att rätten tar in kompletterande utredning om barnens situation, vilket i sin tur kan leda till att handläggningen fördröjs ytterligare. Detta verkar ha varit fallet i det nu aktuella målet.

Målet inleddes den 5 mars 2010. Efter ett första sammanträde för muntlig förberedelse i april 2010 ställdes två utsatta huvudförhandlingar in under 2011. Därefter höll tingsrätten ytterligare två sammanträden för muntlig förberedelse, den 4 juni 2012 och 26 november 2014. Dessförinnan hade tingsrätten skickat

ut slutförelägganden till parterna vid tre olika tillfällen (27 oktober 2011, 12 juni 2012 och 8 augusti 2013). Av föreläggandena framgick att tingsrätten avsåg att avgöra målet utan huvudförhandling och att parterna fick tillfälle att skriftligen slutföra sin talan. Under flera perioder stannade handläggningen helt av, bl.a. under elva månader från juli 2012 till slutet av maj 2013. Efter att en vårdnads-, boende- och umgängesutredning hade kommit in i september 2010 begärde tingsrätten in kompletterande upplysningar vid ett flertal tillfällen under åren 2011–2014. Målet avgjordes genom dom den 21 april 2015.

Avsaknaden av en tidsplan och bristfällig processledning har bidragit till att målet har tagit drygt fem år att handlägga. Parternas äldsta dotter, som var 9 år gammal när målet inleddes, hade hunnit fylla 14 år när domen slutligen föll. Handläggningstiden är orimligt lång för ett mål som gäller vårdnad om barn. BB, som var ansvarig för målet, förtjänar allvarlig kritik för detta.

Ärendet avslutas.